

KORUMA ODAKLI KIRSAL ALAN PLANLAMASI: BİR MODEL ÖNERİSİ

SONUÇ RAPORU

Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ (Proje Yöneticisi/PYG Bşk.-KTÜ)

İDA 4.2 KIRSAL YERLEŞMEDE ÖRNEK EYLEM PLANI

25 MART 2015

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ (KTÜ)
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ (SÜ)

KORUMA ODAKLI KIRSAL ALAN PLANLAMASI: BİR MODEL ÖNERİSİ

SONUÇ RAPORU

Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ (Proje Yöneticisi/PYG Bşk.-KTÜ)

İDA 4.2 KIRSAL YERLEŞMEDE ÖRNEK EYLEM PLANI

25 MART 2015

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ (KTÜ)
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ (SÜ)

Proje Adı : Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi
Proje No : 108 G 173, 108 G 187 Nolu TÜBİTAK-KAMAG 1007 Projesi

Müşteri Kurum : TC. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Proje Yürütücüsü Kurumlar : Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ)-Trabzon
Selçuk Üniversitesi (SÜ)-Konya

Proje Yöneticisi (PYG Başkanı) : Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ-KTÜ

Proje Yürütücüsü (PYG Üyesi) : Doç. Dr. Rahmi ERDEM-SÜ
Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR -SÜ
(01.12.2013 Tarihinden Sonra)

Proje Bütçesi : 1 158 272.- TL
Proje Başlangıç Tarihi : 01.12.2010
Proje Süresi : 36 Ay (3 Yıl)
Ek Süre : 6 Ay

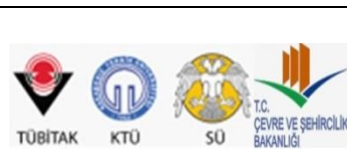
Proje Onay Süreci ve Aşamalar:

1. Projenin TÜBİTAK'a ilk sunumu : 2006
2. Projenin TÜBİTAK'a ikinci sunumu : 2007
3. Projenin TÜBİTAK'a üçüncü sunumu : 2010
4. Projenin TÜBİTAK'ça Kabulü : 05.11.2010
5. Projenin başlama tarihi : 01.12.2010
6. 1. Gelişme Raporu : Temmuz 2011
7. 2. Gelişme Raporu : Mart 2012
8. 3. Gelişme raporu : Kasım 2012
9. 4. Gelişme Raporu : Mayıs 2013
10. 5. Gelişme Raporu : Kasım 2013
11. Sonuç Raporu : Ağustos 2014
12. Düzeltilmiş Son Rapor Teslimi : Mart 2015

* Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi (KOKAP) adlı bu proje müşteri kurum olan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kırsal alan planlamasına rehber niteliğinde, Bakanlığın Türkiye ölçeğindeki uygulamalarına temel olmak üzere hazırlanmış, uygulama süreci Proje Sonuçları Uygulama Planı (PSUP) çerçevesinde hayatiyet kazanacak bir projedir. Projenin her hakkı saklı olup, faydalanılması TÜBİTAK'ın KAMAG 1007 Programı Mevzuatı çerçevesinde yer alan yönetmelikler (Fikri Haklar Esasları) ve TÜBİTAK, Müşteri Kurum (ÇŞB) ve Proje Yürütücüsü Kurumlar (KTÜ ve SÜ) arasında yapılan sözleşme hükümleri çerçevesinde güvence altına alınmıştır. Proje belirtilen bu hükümlere aykırı olarak izinsiz kullanılamaz, kısmen veya tamamen elektronik, mekanik, fotokopi veya başka herhangi bir yolla basılamaz. Yayımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

* Projeden bilimsel-akademik çalışmalarda atıfta bulunmak kaydıyla yararlanılabilir.

- Bu bağlamda metin içi referanslarda numara verilmeyecek iş paketi sorumluları, soyadı, adının baş harfi ve yılı verilmelidir.
- Kaynaklarda ise: "Araştırmacılar (önce iş paketi sorumlularının soyadı ve adının baş harfi üzere raporlarda belirtilen sıra ile yazılır), Yılı, Yayın adı (IDA no-iş paketi adı), Proje yöneticileri, Projenin genel adı, TÜBİTAK projesi olduğu yazılacak biçimde Proje nosu" şeklinde belirtilerek verilebilir.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TC. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Selçuk Üniversitesi

İDA 4.2 KIRSAL YERLEŞMEDE ÖRNEK EYLEM PLANI ÇALIŞAN PERSONEL LİSTESİ

KOKAP YÜRÜTÜCÜLERİ

Doç. Dr. Ahmet Melih ÖKSÜZ (KTÜ)
Doç. Dr. Rahmi ERDEM (SÜ)
Doç. Dr. Mehmet Çağlar MEŞHUR (SÜ)
(01.12.2013 Tarihinden Sonra)

İŞ PAKETİ YÜRÜTÜCÜLERİ

Doç. Dr. Dilek BEYAZLI (KTÜ)
Dr. Neslihan SERDAROĞLU SAĞ (SÜ)

ARAŞTIRMACILAR

KTÜ GRUBU

Doç. Dr. Dilek BEYAZLI

SÜ GRUBU

Yrd. Doç. Dr. Elif GÜNDÜZ

BURSİYERLER

KTÜ GRUBU

Arş. Gör. Şeyda BÜLBÜL
Arş. Gör. Seda ÖZLÜ
Arş. Gör. Sinem DEDEOĞLU

SU GRUBU

Arş. Gör. Mehmet Akif SAĞ
Arş. Gör. Sinan LEVEND
Arş. Gör. Hale AKSEKİ
Arş. Gör. Aslı BOZDAĞ
Öğr. Gör. Mustafa Nevzat ÖRNEK
Arş. Gör. Hasan Hüseyin ÇEVİK

ÖNSÖZ

Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması: Bir Model Önerisi (KOKAP) adlı proje, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nca (TÜBİTAK'ın) kısaca 1007 programı olarak bilinen Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı çerçevesinde desteklenen bir projedir. Projenin müşteri kurumu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı)'dır.

Kırsal alanların nasıl planlanması gerektiğine yönelik bir model oluşturmayı ve planlama el kitabının hazırlanmasını hedefleyen bu araştırma, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kırsal alanları planlamasına bir rehber olacaktır. Bu bağlamda kırsal alan planlamasına yönelik süreç adımlarının neler olacağı, hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı, bunun için yapılması gereken yasal ve yönetsel değişiklikler bu araştırma ile önerilmektedir.

Proje öncelikle kuramsal ve uygulamaya yönelik bir veri tabanı altyapısı kurma, bu altyapıdan hareketle planlamaya yönelik harita altyapısı oluşturma, alanları ekolojik açıdan duyarlılıklarını da belirleyerek kolay bir şekilde sınıflama/ gruplama, kırsala ilişkin politika oluşturma, sınıflanan alanlara yönelik planlama, tasarım yapma, **eylem planı yapma**, bu alanlara yönelik yöresel konut elde etme, örnek uygulamalardan hareketle rehberler oluşturma kurumsal, yasal, yönetsel değişiklik önermelerinde bulunma süreçlerini gerçekleştirmiştir.

KOKAP projesinin İDA 4.2 paketinin kuramsal çerçevesi ve altyapısı KTÜ grubunca oluşturulmuş ve geliştirilmiştir. İş paketinin teorik çerçevesi; paket sürecine paralel olarak hazırlanan "**Kırsal Yerleşme Eylem Planı Yaratım Süreci: Trabzon/Salacık Köyü Deneyimi**" yüksek lisans tezi (Özlü, 2014) temel kaynak alınarak hazırlanmıştır. Bu kapsamda, paketin çıktılarından olan kitap ve rapor kullanılırken onaylı tez, mutlaka referans olarak verilmelidir. Üretilen tez, araştırma projesinin yaygın etkisine katkı verecek ve uygulamanın sonuçlarının bilimsel platformlarda tartışmasını olanaklı kılacaktır.

İş paketinin alan çalışmaları ise; KTÜ grubunca Trabzon ili Akçaabat ilçesi Salacık köyünde (mahallesinde), SÜ grubunca Konya ili Beyşehir ilçesi Emen beldesinde (mahallesinde) gerçekleştirilmiştir. Her iki grup içinde projenin amaçlarının başarıya ulaşmasında katkı sağlayacak sonuçları almada ihtiyaç duyulan adımlar olan eylemler arasından yerel halk tarafından seçilen ve önceliklendirilen eylemler; sosyal içerikli, kısa erimli, düşük maliyetli/ maliyetsiz eylem türüne giren ve aynı zamanda stratejik, fırsat yaratan, birden çok vizyon bileşenine hizmet eden, diğer eylemler için yol gösterici ve toplumu cesaretlendirici eylemler olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yürütülen atölye süreci bulguları, uygulama deneyimleri için temel girdi oluşturmuştur. Katılımcı atölye çalışmalarına alışan yerel halkın eylem planı sürecinde daha deneyimli ve istekli olmaları, hazırlanan eylem planı ile belirlenen tüm eylemlerin uygulamaya geçmesinde izlenecek yolun sistematik olarak tanımlanmış olması nedeniyle, bu iş paketi yerel halk tarafından yeterince desteklenmiştir. Bu süreci birlikte yürüttüğümüz kadın katılımcı gruba ve yerel halka sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

İDA 4.2 İş Paketi Yürütücüleri adına
Doç. Dr. Dilek BEYAZLI

Nisan 2015, TRABZON

İDA 4.2. KIRSAL YERLEŞME ÖRNEK EYLEM PLANI

İÇİNDEKİLER

1. EYLEM PLANI.....	2
1.1. Eylem Planlama Yaklaşımları	2
1.2. Eylem Planı Süreci	3
1.3. Eylem Planının İçeriği	6
1.4. Eylem Planı İlkeleri	8
1.5. Katılım ve Katılım Seviyeleri	8
1.5.1. Katılım Düzeyi 1. Bilgilendirme	10
1.5.2. Katılım Düzeyi 2. Danışma.....	10
1.5.3. Katılım Düzeyi 3. Birlikte Karar Verme	10
1.5.4. Katılım Düzeyi 4. Birlikte Hareket Etme.....	11
1.5.5. Katılım Düzeyi 5. Eylemin Desteklenmesi	11
1.6. Eylem Planlamada Kullanılan Metot ve Teknikler	12
1.6.1. Analiz ve Planlama Aşamasında Kullanılan Bazı Teknikler	12
1.6.1.1. Hızlı Kırsal Yaklaşım (RRA)	13
1.6.1.2. Katılımcı Kırsal Yaklaşım (PRA).....	13
1.6.1.3. Katılımcı Öğrenme ve Eylem Yaklaşımı (PLA)	13
1.6.1.4. Katılımcı Eylem Araştırması (PAR)	14
1.6.1.5. Katılımcı Temeller	15
1.6.2. Gözden Geçirme Sürecinde Kullanılan Metotlar.....	15
1.6.2.1. Katılımcı İzleme	16
1.6.2.2. Katılımcı Değerlendirme.....	16
1.6.3. Özel Amaçlar İçin Kullanılan Metotlar	16
1.6.3.1. Katılımcı Etki Yol Araştırması (PIPA)	18
1.6.3.2. Katılımcı Planlama ve Eylem.....	19
1.6.4. Katılımcı Teknikler	19
1.6.4.1. Günlük ve Mevsimsel Takvimler.....	20
1.6.4.2. Transektler.....	21
1.6.4.3. Geçişme Analizleri	21
1.6.4.4. Haritalama	22
1.6.4.5. Matrisler, Sıralamalar, Skorlamalar	22
1.6.4.6. Refah Sıralaması	23
1.6.4.7. İkili Sıralama	24
1.6.4.8. Pay Grafikleri	24
1.6.4.9. Venn Diyagramı	25
1.6.4.10. İş ve Akış Diyagramları	25
1.6.4.11. Zaman Çizelgeleri	26
1.6.4.12. Problem Ağaçları.....	26
1.6.4.13. Genel Değerlendirme	27
2. KIRSAL YERLEŞME EYLEM PLANI BELİRLEME VE PROJELENDİRME SÜRECİ	32
2.1. Analiz Aşaması.....	34
2.2. Planlama Aşaması.....	35
2.3. Uygulama Aşaması.....	37
2.4. Gözden Geçirme Aşaması.....	37
3. LİTERATÜR GENEL DEĞERLENDİRME.....	38

4. SALACIK KÖYÜ EYLEM PLANI	39
4.1. Analiz Aşaması	39
4.1.1. Ön Hazırlık Aşaması	39
4.1.2. Bilgiyi Paylaşma.....	42
4.1.2. Kaynakların Belirlenmesi	45
4.1.3. Vizyon Oluşturma	46
4.1.4. Strateji-Hedef-Eylemler	46
4.2. Planlama Aşaması.....	61
4.2.1. Ortak Görüşü İnşa Etme	61
4.2.2. Eylem Planının Projelendirilmesi.....	64
4.2.3. Eylem Planının Projelendirilmesi.....	66
4.2.3.1. Problem- Neden- Sonuç İlişkisi	66
4.2.3.2. Eylem Adımlarının Oluşturulması	69
4.2.3.3. Eylemlerin Programlanması: İş-Akış Diyagramları ve Sorumluların Tespiti ..	70
4.2.3.4. Eylemlerin Programlanması: Zamanlama.....	70
4.2.3.5. Eylemlerin Programlanması: Bütçeleme.....	73
4.3. Uygulama Aşaması.....	75
4.3.1. Yaygın Eğitim Faaliyetlerinin Yapılması/Sürekli Hale Getirilmesi (A.2.5.) Eylem Projesi	77
4.3.2. Salacık Derneğinin Kurulması (A.9.4.) Eylem Projesi.....	77
4.3.3. Kadının Yarattığı/Yaratacağı Katma Değeri Görünür Hale Getirecek Programların ve Etkinlik Alanlarının Oluşturulması (A.10.1) Eylem Projesi Hazırlığı	78
4.4. Gözden Geçirme	78
5. GENEL DEĞERLENDİRME: SALACIK EYLEM PLANI	80
6. EMEN KÖYÜ EYLEM PLANI.....	81
6.1. Analiz Aşaması.....	81
6.1.1. Ön Hazırlık Aşaması	81
6.1.2. Bilgiyi Paylaşma.....	85
6.1.3. Kaynakların Belirlenmesi	87
6.1.4. Vizyon Oluşturma	88
6.1.5. Strateji-Hedef-Eylemler	89
6.2. Planlama Aşaması.....	100
6.2.1. Ortak Görüşü İnşa Etme	100
6.2.3. Eylem Planının Projelendirilmesi.....	105
6.2.3.1. Problem- Neden- Sonuç İlişkisi	105
6.2.3.2. Eylem adımlarının oluşturulması	106
6.2.3.3. Eylemlerin Programlanması	106
6.2.3.4. Eylemlerin Programlanması: Zamanlama.....	106
6.2.3.5. Eylemlerin Programlanması: Bütçeleme.....	107
6.3. Uygulama Aşaması.....	115
6.3.1. Gözden Geçirme.....	117
7. GENEL DEĞERLENDİRME: EMEN EYLEM PLANI	118
KAYNAKLAR.....	119
EKLER	123